

Εφηβεία

Πηγές

<http://latistor.blogspot.gr/>

<http://tassos-filologos.blogspot.gr/>

<http://filologikesidees.blogspot.gr/>

Ορισμοί

Εφηβεία: Πρόκειται για τη χρονική περίοδο της ζωής του ανθρώπου που βρίσκεται ανάμεσα στην παιδική ηλικία και την ωριμότητα και χαρακτηρίζεται από την αύξηση των πνευματικών ικανοτήτων και την ένταση του συναισθηματικού βίου του εφήβου. Το σημαντικότερο στοιχείο της εφηβικής ηλικίας είναι **οι βιολογικές, διανοητικές και συναισθηματικές αλλαγές.**

Νεότητα: Είναι η νεαρή ηλικία, η περίοδος της ζωής του ατόμου κατά την οποία, αφενός, ολοκληρώνεται η σωματική και διαμορφώνεται / καλλιεργείται η ηθικογενεματική υπόσταση, αφετέρου, το άτομο δέχεται ερεθίσματα για την ομαλή ένταξη του στο κοινωνικό σύνολο, προκειμένου να εξυπηρετηθούν ατομικοί και συλλογικοί σκοποί.

Γιατί η εφηβική ηλικία είναι τόσο σημαντική ;

Αναμφισβήτητα, η εφηβεία είναι μια εποχή στην οποία συντελούνται σημαντικές βιολογικές, ψυχολογικές, πνευματικές και κοινωνικές αλλαγές. Κατά τη διάρκειά της συμβαίνουν ορμονικές αλλαγές, που αποτελούν την αιτία μετάβασης του έφηβου ατόμου στην αντρική ή γυναικεία αντίστοιχα, ωριμότητα. Οι βιολογικές αυτές ψυχοσωματικές μεταβολές έχουν επίδραση στο χαρακτήρα και γενικότερα στη ζωή του εφήβου.

Στην ηλικία αυτή το άτομο :

- Διαμορφώνει την προσωπικότητά του, καθορίζει τις ηθικές και συναισθηματικές αρχές του.
- Γίνεται ανεξάρτητος και αυτοδύναμος.
- Επιλέγει το επάγγελμα που του αρέσει.
- Ζει ανέμελα, ξέγνοιαστα δίχως πολλές ευθύνες και υποχρεώσεις.
- Αντιμετωπίζει κινδύνους, προβλήματα και μαθαίνει να τα ξεπερνάει.

Γνωρίσματα της εφηβείας

Θ ε τ ι κ ά	Α ρ ν η τ ι κ ά
Β ι ο λ ο γ ι κ ά - Σφρίγος, ρώμη, ενεργητικότητα - Συνειδητοποίηση της σεξουαλικότητας Π ν ε υ μ α τ ι κ ά - Φιλομάθεια, περιέργεια να γνωρίσουν τον κόσμο. - Επαναστατικό πνεύμα, αμφισβήτηση, αντίδραση σε οτιδήποτε παλιό και συντηρητικό. - Χρησιμοποιούν απλή γλώσσα. - Έχουν μεγάλη επαφή και εξοικείωση με τη σύγχρονη τεχνολογία-πρωτοτυπία, φαντασία Η θ ι κ ά - Τάσεις ανεξαρτησίας, ελευθερίας, ιδιαίτερη ευαισθησία σε ζητήματα ελευθερίας και δικαιωμάτων. - Ονειροπόλοι, κυνηγούν το ανέφικτο. - Αφιλοκέρδεια, εντιμότητα, ειλικρίνεια	- Ισχυρογνώμονες, απόλυτοι στις απόψεις τους, υποκειμενισμός - Τάση να μιμηθούν πρότυπα και είδωλα, για να στηριχτούν σε κάτι ή για να καλύψουν την έλλειψη αυτοπεποίθησης που χαρακτηρίζει ορισμένους - Μιμητισμός - Ευπιστία - Έλλειψη αυτογνωσίας, αυτοπεποίθησης - Ανυπομονησία, βιασύνη, πείσμα. - Αστάθεια ,ανευθυνότητα, ασυνέπεια - Καταχρήσεις, ροπή στην υπερβολή - Οκνηρία, φυγοπονία - Επιπολαιότητα - Προκλητικότητα, αναίδεια, παραβατικότητα - Έλλειψη σεβασμού - Έλλειψη κοινωνικής αγωγής

Κοινωνικά - Είναι κοινωνικοί, δημιουργούν εύκολα σχέσεις με τους συνομηλίκους τους. Ψυχικά - Αυθορμητισμός, ενθουσιασμός, όνειρα και φιλοδοξίες, αισιοδοξία. - Θάρρος, τόλμη, γενναιότητα. - Ευαίσθητοι και συναισθηματικοί. - Ζητούν την επιβράβευση, την αναγνώριση	-Εσωστρέφεια -Τάσεις απομόνωσης Ο έφηβος βιώνει έντονες <i>ψυχολογικές διακυμάνσεις</i>: από τη χαρά στη λύπη, από τον ακραίο ενθουσιασμό στην πλήρη απογοήτευση (αστάθεια συναισθημάτων). Συχνά φαινόμενα αποτελούν η ανασφάλεια, η επιθετικότητα, οι εκρήξεις θυμού, η έλλειψη εμπιστοσύνης και αυτοπεποίθησης. Ο νέος κατά καιρούς νιώθει απελπισμένος, αισθάνεται μόνος, αδύναμος και ανάξιος, με αποτέλεσμα να εκδηλώνει τάσεις φυγής και απομόνωσης, ακόμα και τάσεις αυτοτιμωρίας ή αυτοκαταστροφής (π.χ. απόπειρες αυτοκτονίας)
--	---

Γιατί οι νέοι ωριμάζουν πιο γρήγορα σήμερα

Σήμερα οι νέοι ωριμάζουν βιολογικά, πνευματικά και συναισθηματικά πιο γρήγορα, γιατί:

1. Η κοινωνία προσφέρει στους νέους περισσότερες δυνατότητες για ωρίμανση, έτσι:

α) Τα **μαζικής ενημέρωσής** τους **ενημερώνουν** για όλα τα σημερινά προβλήματα της εποχής μας, έτσι αποκτούν άμεση επίγνωση και εμπειρίες για τη ζωή και τον κόσμο.

β) Με την παρεχόμενη **παιδεία**, που είναι ευρύτερη, αποκτούν **συνείδηση δικαιωμάτων** και **υποχρεώσεων** και **κατανοούν** την ανάγκη **συνεργασίας** και της **κοινής** προσπάθειας για την **επίλυση** των ποικίλων προβλημάτων τους.

γ) Δίνονται οι **δυνατότητες** για ελεύθερη **ανταλλαγή** απόψεων, διάλογο, προβληματισμό, κριτική, που συντελούν στη **γρηγορότερη** ωρίμανσής τους

2. Η **συνεχής τριβή** των νέων με τα προβλήματα της ζωής τους έδωσε μια **ευρύτερη ενημέρωση** και **προβληματισμό** για την αντιμετώπισή τους.

3. **Σήμερα**, οι πιο πολλοί νέοι **εργάζονται** και **σπουδάζουν**, αναπτύσσουν **διαπροσωπικές** σχέσεις, αναλαμβάνουν **ευθύνες** και **πρωτοβουλίες**, κυρίως μέσα στα σχολεία. Έτσι έχουν πιο πολλές δυνατότητες για ωρίμανση.

4. Η **συμμετοχή** σε **αθλητικές** δραστηριότητες, σε **πολιτιστικούς** συλλόγους ή άλλα **σωματεία**, επιτρέπει στους νέους να **γνωρίσουν** καλύτερα τα **προβλήματα** και να **σταθούν** με **υπευθυνότητα** σε αυτά.

5. Το **δημοκρατικό** πολίτευμα επιτρέπει την **πολυφωνία**, που συντελεί στη **γρηγορότερη** ωρίμανση και στην **ομαλότερη** ένταξη των νέων μέσα στην κοινωνία.

6. Το **πλήθος** των **ερεθισμάτων**, **παραστάσεων**, **εμπειριών** και **γνωριμιών** **διευρύνουν** τους **ορίζοντες** της γνώσης και **βοηθούν** στην **ωρίμανση** των νέων.

7. Οι νέοι έχουν **ευρύτερη** παιδεία, άρα **προβληματισμούς**, οξυμένη κρίση, διευρυμένους πνευματικούς ορίζοντες.

8. Οι νέοι **κοινωνικοποιούνται** πιο **γρήγορα** (*οικογένεια, σχολείο, συναναστροφές*), άρα ωριμάζουν γρηγορότερα.

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

Προβλήματα των νέων στις δυτικές κοινωνίες

Η εφηβική και νεανική ηλικία αποτελούν ένα οριακό μεταίχμιο στη ζωή του ανθρώπου. Η μετάβαση από την ανωριμότητα στην ωριμότητα, από την ξενιοσισιά στην υπευθυνότητα, από την ασφάλεια του οικογενειακού περιβάλλοντος στην ανασφάλεια του αυτοκαθορισμού, από την εξάρτηση στην ανεξαρτησία είναι επίπονες διαδικασίες που συνοδεύονται επιπλέον από βιολογικές και ψυχοπνευματικές αλλαγές που δημιουργούν πολλά προβλήματα στα νεαρά άτομα, ανασφάλειες και μια γενική αναστάτωση στη ζωή του. Συγκεκριμένα:

Δυσκολίες των νέων σε σχέση με τον εαυτό τους

1. Προσπάθεια διαμόρφωσης χαρακτήρα και προσωπικότητας
2. Προσπάθεια επίγνωσης του εσωτερικού τους κόσμου
3. Ανακάλυψη ορίων, δυνατοτήτων, κλίσεων
4. Προσπάθεια μορφοποίησης επιθυμιών
5. Ανεξαρτητοποίηση, προσπάθεια αυτονομίας και αυτοπροσδιορισμού
6. Προσπάθεια εκμάθησης ρόλων και κανόνων ώστε να βρουν τη θέση τους μέσα στη ζωή
7. Προσπάθεια δημιουργίας προσωπικών σχέσεων, οι σχέσεις με το άλλο φύλο
8. Επιλογή τρόπων συμπεριφοράς κατάλληλων για την επίτευξη των στόχων και γενικότερων επιδιώξεων.

Δυσκολίες στη σχέση τους με τους άλλους

1. Στην οικογένεια

- Η κρίση της οικογένειας (απουσία επικοινωνίας, υπερπροστασία, άκριτος φιλελευθερισμός κ.ά.) που, αφενός, δε βοηθά το νέο να ωριμάσει και να αντεπεξέλθει στις δυσκολίες της ζωής και, αφετέρου, προκαλεί προβλήματα ένταξης στα νέα άτομα (δυσκολία κοινωνικής προσαρμογής - ομαλής κοινωνικοποίησης, αρνητικός κομφορμισμός).
- Η διάσταση στις σχέσεις των γενεών, οι αλληλοκατηγορίες νέων και ώριμων και οι επιπτώσεις αυτού του χάσματος δε συνιστούν κλίμα σύμπνοιας και συνεργασίας για τη νέα και παλαιά γενιά. (οι σχέσεις γίνονται πιο **δυσχερείς**, όταν οι **γονείς αγνοούν την ιδιαιτερότητα** της **εφηβικής** ηλικίας και τις **εσωτερικές** αλλαγές που βιώνει ο έφηβος.)

2. Σχολείο

- Οι αδυναμίες της εκπαίδευσης: το εξοντωτικό πρόγραμμα, ο στυγνός ανταγωνισμός, ο τεχνοκρατικός προσανατολισμός και η απουσία μιας ευρύτερης ανθρωπιστικής παιδείας δεν ευνοούν την ανάπτυξη του μορφωτικού επιπέδου των νέων και συντελούν στην αδυναμία συγκρότησης μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας.
- Σχολικός εκφοβισμός

3. Κοινωνικές σχέσεις

Η δυσκολία ανάπτυξης διαπροσωπικών σχέσεων και καλλιέργειας: η έλλειψη κατανόησης και υγιούς κοινωνικότητας, το επικοινωνιακό χάσμα, η αδιαφορία και η καχυποψία εντείνουν τη μοναξιά και την κοινωνική απομόνωση, η οποία βιώνεται εντονότερα στα μεγάλα αστικά κέντρα

Συνθήκες της σύγχρονης εποχής

1. Η ζωή στις μεγαλουπόλεις

Η ζωή στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις επιφέρει ψυχολογικά προβλήματα (λ.χ. άγχος, ανασφάλεια, κόπωση, πλήξη), ωθεί σε υποκατάστατα ευφορίας, όπως τα ναρκωτικά και το αλκοόλ, ενισχύει τη μελαγχολία, την αδιαφορία, το μηδενισμό και τις τάσεις αυτοκαταστροφής. Επίσης, στα αστικά κέντρα σημειώνεται έντονη παραβατική δράση στην οποία παρασύρεται κάποια μερίδα της νεολαίας (βία, έγκλημα, αναρχία) και η συνεπαγόμενη περιθωριοποίησή τους.

2. Έλλειψη ελεύθερου χρόνου-ψυχαγωγία

Η έλλειψη πραγματικού ελεύθερου χρόνου και η νόθα ψυχαγωγία δε συνιστά αγωγή και ανάταση της ψυχής, αλλά ψυχοκτονία.

3.Εργασία

Η δυσχερής επαγγελματική αποκατάσταση, η ανεργία, η υποαπασχόληση και η ετεροαπασχόληση καθιστούν δυσοίωνη την επαγγελματική και κοινωνική καταξίωση.

4.Ξενομανία

Η απομάκρυνση από τις παραδόσεις

5.Ηθική κρίση

- Η κυριαρχία του καταναλωτικού προτύπου: σε σκοπό ζωής του σύγχρονου ανθρώπου έχει αναχθεί ο υλικός ευδαιμονισμός (ψεύτικες μορφές ευτυχίας, υποδούλωση στα υλικά αγαθά).
- Η κρίση των ηθικών αξιών, η παρακμή των ιδανικών, η προβολή αρνητικών προτύπων, το χρησιμοθηρικό πνεύμα της εποχής δημιουργούν ιδεολογική σύγχυση και αποπροσανατολίζουν τους νέους, που μοιάζουν να παραπαίουν χωρίς πυξίδα στη ζωή τους (έλλειψη υγιούς προσανατολισμού). Οι νέοι αντιμετωπίζουν έντονο πρόβλημα επιλογών, καθώς διαπιστώνουν ότι όσα διδάχτηκαν από την οικογένεια και το σχολείο δεν γίνονται πράξη στην καθημερινή ζωή.

6.Πολιτική κρίση

Η όξυνση των πολιτικών και κοινωνικών προβλημάτων (.χ. αδικίες, ανισότητες, αναξιοκρατία, νεποτισμός, υποκρισία πολιτικών, ασυνέπεια ενηλίκων), η κομματικοποίηση μαθητών και φοιτητών και η αποστασιοποίηση του ατόμου (απολιτικοποίηση) από τα πολιτικά και τα κοινωνικά δρώμενα δημιουργούν την εικόνα μιας κοινωνίας που απεγνωσμένα ζητά την ισορροπία.

7.Πόλεμος-οικολογικό πρόβλημα

Οι πόλεμοι του παραλόγου, η διαρκής απειλή της ειρήνης, το οικολογικό αδιέξοδο σφίγγουν τον κλοιό της δυσφορίας που αγκαλιάζει τον πλανήτη.

Επιπτώσεις στη ζωή των νέων

1. Αγχος-αγωνία-ανασφάλεια και αβεβαιότητα για το μέλλον
2. Εσωστρέφεια, απογοήτευση, απαισιοδοξία, αδιαφορία για τα κοινά, εγωκεντρισμός
3. Κυνισμός-ατομισμός-μηδενισμός
4. Υλιστικό πνεύμα –καταναλωτισμός
5. Οπαδοί του δόγματος της «ελάχιστονος προσπάθειας»
6. Περιθωριοποίηση
7. Ιδιοτέλεια-Αντικοινωνική συμπεριφορά
8. Υποβάθμιση της ποιότητας ζωής
9. Αμοραλισμός: αναζητώντας ο νέος σήμερα το κοινωνικό του στίγμα οδηγείται συχνά σε ανορθόδοξους τρόπους κοινωνικής προσαρμογής (επιθετικότητα, έγκλημα, άγχος, ναρκωτικά...)
10. Παθητικοποίηση-Μαζοποίηση-τυποποίηση
11. Προβλήματα διατροφής
12. Καταχρήσεις

Στις υπανάπτυκτες χώρες

1. Άθλιες συνθήκες διαβίωσης
2. Φτώχεια
3. Πείνα-αστία
4. Επιδημίες-θάνατοι
5. Προβλήματα υγείας
6. Προβλήματα μόρφωσης
7. Πόλεμοι-εκμετάλλευση των παιδιών και των νέων
8. Παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
9. Ανελευθερία
- 10.Μετανάστευση

ΑΝΑΛΥΣΗ

ΘΕΤΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ

Σφρίγος

Η ζωτικότητα και ο δυναμισμός που χαρακτηρίζουν τη νεότητα είναι, σε πολύ μεγάλο βαθμό, απόρροια της βιολογικής δύναμης του οργανισμού. Η νεότητα είναι εποχή ακμής. Η σωματική ευεξία συνοδεύεται από την ψυχική και εκφράζεται με την αγάπη για τη δράση και για τη ζωή.

Φιλοπερίεργο - φιλομαθές

Βασική ιδιότητα των νέων είναι ότι απορούν, ερωτούν και θέλουν εναγώνια να μάθουν, επειδή ακριβώς δεν έχουν πείρα και γνώσεις. Οι νέοι επιθυμούν να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τον κόσμο που τους περιβάλλει αλλά και τον ίδιο τους τον εαυτό. Το φιλοπερίεργο δεν είναι τίποτε άλλο παρά η έκφραση της συνεχούς έκπληξης που δοκιμάζουν για καθετί που "ανακαλύπτουν" στην κοινωνία, στη φύση, στους ανθρώπους. Η φιλομάθεια επομένως είναι ένα μέσο προσαρμογής στο φυσικό και το κοινωνικό περιβάλλον.

Αμφισβήτηση

Ο νέος αμφιβάλλει για την ορθότητα και την αλήθεια των κρίσεων, των γνώσεων, των κανόνων, των θεσμών που επικρατούν και καθορίζουν τον κόσμο των "μεγάλων". Η αμφιβολία είναι γονιμοποιός δύναμη του πνεύματος και όργανο αναμόρφωσης της κοινωνίας. Ξεκινώντας απ' αυτήν ο νέος δεν δέχεται αναίτιολογητες απόψεις και δόγματα. Δεν αποδέχεται κοινωνικούς θεσμούς που δεν αποδεικνύουν την αξία και τη χρησιμότητά τους. Αυτό το χαρακτηριστικό των νέων πολλές φορές τρομάζει τους μεγαλύτερους, είτε γιατί φτάνει στην απόλυτη άρνηση των πάντων, είτε γιατί είναι μια απειλή για το status quo και απαιτεί αλλαγές στον τρόπο ζωής και σκέψης τους - αλλαγές τις οποίες δεν είναι διατεθειμένοι να πραγματοποιήσουν - είτε γιατί, τέλος, αποτελεί μια αμφισβήτηση των ιδίων των πρεσβυτέρων.

Η αμφισβήτηση συνοδεύεται από την κριτική, πολλές φορές μάλιστα εξοντωτική, των καθιερωμένων αλλά και των ενήλικων που αποδέχονται αλλά και δημιουργήσαν αυτόν τον κόσμο. Ο κριτικός όμως έλεγχος δεν πρέπει να φτάνει στην απόλυτη άρνηση, αντίθετα, είναι απαραίτητο να συνδυάζεται με αντικειμενικότητα, γνώση, αμεροληψία και πραγματική διάθεση αναμόρφωσης, βελτίωσης των "κακώς κειμένων". Αυτές άλλωστε είναι και οι προϋποθέσεις της εποικοδομητικής κριτικής.

Τάση προς το ιδεώδες - αυταπάρνηση - "ιδεαλισμός"

Τα ιδανικά ασκούν ιδιαίτερη έλξη και γοητεία στους νέους, γιατί αυτοί από τη φύση τους κυνηγούν το ιδεώδες, το τέλειο, το απόλυτο. Επειδή ακριβώς οι νέοι δεν έχουν προβεί σε ατομικούς και κοινωνικού συμβιβασμούς, θέλουν να δημιουργήσουν μια κοινωνία που θα ανταποκρίνεται στα ιδεώδη τους και στο ιδανικό πρότυπο που έχουν υιοθετήσει. Είναι γεμάτοι ελπίδες, γιατί δεν έχουν απογοητευθεί και γιατί δεν έχουν δοκιμάσει πολλές αποτυχίες. Πιστεύουν στο μέλλον, επειδή νιώθουν ότι το μέλλον τους ανήκει. Προσπαθούν λοιπόν να το διαμορφώσουν, όπως νομίζουν ότι οφείλει να είναι, δίνοντας τον καλύτερο εαυτό τους - συχνά και την ίδια τους τη ζωή.

Ριζοσπαστικότητα - επαναστατικότητα

Η νεολαία είναι πιο κοντά στις πηγές της ζωής και είναι φυσικό να αντιδρά στο αφύσικο, το παράλογο, το κίβδηλο. Αγαπά τη ζωή και το καινούριο, θέλει λοιπόν ν' αλλάξει τα πάντα, να βελτιώσει την κοινωνία. Ευαίσθητη στην κοινωνική αδικία, πλήρης υψηλών ιδανικών αμφισβητεί τα κακώς κείμενα και με αυξημένη ζωτικότητα και ενεργητικότητα, πασχίζει να πραγματοποιήσει τα κοινωνικά της οράματα. Ο νέος έχει τη δυνατότητα, επειδή ακριβώς δεν έχει ακόμα "συμβιβαστεί", "αφομοιωθεί", να παρατηρεί και να νιώθει πιο εύκολα τις ελλείψεις, τις υπερβάσεις του μέτρου, τον παραλογισμό, την αδικία.

Αφιλοκέρδεια - εντιμότητα - ειλικρίνεια - ανιδιοτέλεια

Οι νέοι δεν επιζητούν, δεν επιδιώκουν το προσωπικό κέρδος. Αντίθετα παραμένουν μακριά από σκοπιμότητες και ευτελείς υπολογισμούς. Αδιαφορούν για τα ατομικά οφέλη και ενδιαφέρονται για τους άλλους χωρίς να επιζητούν ή να περιμένουν ανταλλάγματα. Προσφέρουν τη φιλία τους χωρίς υστεροβουλία, αγαπούν χωρίς υπολογισμό και συμφέρον, εξυπηρετούν χωρίς να περιμένουν ανταπόδοση.

Εκφράζουν τα πραγματικά τους αισθήματα και τις σκέψεις τους δίχως υποκρισία και με αξιοθαύμαστη παρρησία. Απεχθάνονται την κοινωνική υποκρισία και τις κοινωνικές συμβατικότητες και τολμούν να λένε την αλήθεια, ακόμα και όταν αυτή είναι οδυνηρή. Γι' αυτόν τον λόγο δημιουργούν και ισχυρές - αυθεντικές φιλικές σχέσεις.

Οι νέοι αποφεύγουν το δόλο και την απάτη και επιθυμούν να είναι δίκαιοι και ακέραιοι. Η κρίση τους και η σκέψη τους χαρακτηρίζεται από ευθύτητα και οι σχέσεις τους και οι συναλλαγές τους από εντιμότητα. Την ίδια τιμιότητα απαιτούν και από τους άλλους, κυρίως επειδή έχουν υψηλό αίσθημα δικαιοσύνης.

Θάρρος - τόλμη - γενναιότητα

Οι νέοι ελπίζουν, αναζητούν το δίκαιο και το ορθό και αισιοδοξούν για το μέλλον. Επομένως μπορούν να αντιμετωπίσουν τη ζωή και τους ανθρώπους με θάρρος και τόλμη. Αγνοούν τους κινδύνους και τις δυσκολίες, γιατί, εξαιτίας της αθωότητάς τους, πιστεύουν πως αρκεί η τόλμη για να αλλάξουν τις συνειδήσεις και τον κόσμο. Δεν έχουν ακόμα πολλές φορές απογοητευτεί και για τούτο δεν γνωρίζουν την οπισθοχώρηση και τη δειλία. Είναι γενναίοι, γιατί είναι "ιδεαλιστές", αλλά και γιατί πολλές φορές έχουν άγνοια των κινδύνων και των συνεπειών των πράξεών τους.

Αυθόρμητισμός - ενθουσιασμός

Οι νέοι καθοδηγούνται περισσότερο από τις επιθυμίες τους ("επιθυμητικοί") παρά από τη λογική τους. Επιπλέον δεν αναγνωρίζουν κοινωνικές συμβατικότητες και δεν έχουν ακόμα αποδεχτεί τα κυρίαρχα πρότυπα συμπεριφοράς. Γι' αυτούς ακριβώς τους λόγους είναι αυθόρμητοι στην εκδήλωση των συναισθημάτων τους και των επιθυμιών τους. Εμφορούνται, κυριεύονται από πάθος· από αυτό το χαρακτηριστικό πηγάζει και ο ενθουσιασμός τους. Το καθετί καινούργιο τους ελκύει, τους συγκινεί, μ' άλλα λόγια τους ενθουσιάζει. Και όταν αποδέχονται κάτι, ενεργούν με ιδιαίτερη ζέση, επειδή ακριβώς αφοσιώνονται, αφιερώνονται στα οράματά τους.

Πρωτοτυπία - φαντασία

Οι νέοι βιώνουν μια συνεχή εσωτερική αλλαγή. Την ίδια συνεχή αλλαγή επιζητούν και στον εξωτερικό κόσμο. Είναι αντίθετοι στον τύπο, στο καθιερωμένο· θέλουν να καινοτομήσουν και αυτό άλλωστε πράττουν. Οι νέοι ονειρεύονται, αρνούνται να προσαρμοστούν στα περιοριστικά όρια της λογικής. Οι νέοι μεταπλάθουν τις παλιές μορφές και δίνουν νέα μορφή στο όραμα μετάπλασης του κόσμου.

Ευαισθησία - συναισθηματικότητα

Η παρατηρητικότητα, το γνήσιο ενδιαφέρον, η εσωτερίκευση των εξωτερικών παραστάσεων είναι συστατικά στοιχεία και προϋποθέσεις της ευαισθησίας. Οι νέοι είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι· βιώνουν με έντονο τρόπο το ωραίο και το άσχημο, το ορθό και το άδικο. Οι αισθήσεις τους, η σκέψη τους είναι οξύτατες. Δεν έχουν προσβληθεί από την αδιαφορία. Εκτός από τις έντονες επιθυμίες, οι νέοι έχουν έντονα συναισθήματα συγκινούνται εύκολα, κρίνουν με την καρδιά και όχι με το μυαλό.

ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ

Αστάθεια - ασυνέπεια

Όπως ακριβώς εύκολα παθιάζονται με κάτι οι νέοι, άλλο τόσο εύκολα εγκαταλείπουν την προσπάθεια. Οι επιθυμίες τους είναι έντονες, αλλά διαρκούν λίγο. Εύκολα ενθουσιάζονται, αλλά και γρήγορα απογοητεύονται. Δεν είναι σταθεροί στις επιδιώξεις τους, γιατί εύκολα πλήττουν. Η μεταβλητότητα της συναισθηματικής - ψυχικής κατάστασής τους επηρεάζει και τη συμπεριφορά τους. Η ασυνέπεια, που πολλές φορές τους καταλογίζεται, έχει τις ρίζες της στην αστάθεια και την ανυπομονησία.

Ανυπομονησία - βιασύνη

Οι νέοι δεν έχουν την ικανότητα να συγκρατούν την ορμή τους και τις επιθυμίες τους. Βιάζονται να προφτάσουν, να γνωρίσουν, να γευτούν. Δεν γνωρίζουν την υπομονή, δεν δείχνουν ανοχή στις δυσκολίες και στα εμπόδια. Οι λέξεις αναμονή και εγκαρτέρηση τους είναι άγνωστες. Υποκύπτουν στην πρώτη αποτυχία, δεν γνωρίζουν την αυτοσυγκράτηση, την αυτοπειθαρχία και την επιμονή μέχρι την επίτευξη του στόχου τους.

Ευπιστία - ευήθεια

Είναι εύπιστοι, επειδή δεν έχουν πολλές φορές εξαπατηθεί, αλλά και επειδή κρίνουν τους άλλους με μέτρο τη δική τους ευθύτητα και ειλικρίνεια. Είναι αφελείς, γιατί δεν έχουν γνωρίσει την απάτη και την αχρεία συμπεριφορά. Εξαπατώνται εύκολα, επειδή έχουν υπέρμετρες ελπίδες, φιλοδοξίες και ενθουσιασμό.

Εγωκεντρισμός

Το υπερβολικό ενδιαφέρον για το "εγώ" και η υπέρμετρη ενασχόληση με τα ατομικά τους προβλήματα πηγάζουν τόσο από την επιθυμία και την ανάγκη αυτογνωσίας, όσο και από το γεγονός ότι, αυτή ειδικά την περίοδο, ο νέος βιώνει τα πάντα μέσα από τη σχέση "εγώ" - "οι άλλοι". Ο εγωκεντρισμός, που συνδέεται με τα συναισθήματα μοναξιάς και απομόνωσης που κυριεύουν συχνά το νέο, είναι πιθανό να οδηγήσει στη διόγκωση του εγωισμού.

Υποκειμενισμός

Οι έφηβοι κρίνουν, κατά κανόνα, τον εξωτερικό κόσμο και τους ανθρώπους σύμφωνα με τις προσωπικές τους ανάγκες και επιθυμίες - μέτρα και σύμφωνα με τα ατομικά συναισθήματα. Λόγω της κοινωνικής τους απειρίας, νομίζουν πως ό,τι αυτοί βλέπουν ή κατανοούν για πρώτη φορά, μόλις τότε αρχίζει και να υπάρχει. Ο υποκειμενισμός είναι έκφραση του εγωκεντρισμού. Η μόνωση, η αδιαφορία για το κοινωνικό σύνολο και ο ατομισμός έχουν τις ρίζες τους στον υποκειμενισμό. Η αυτογνωσία - η οποία δεν χαρακτηρίζει του νέους - και η ρεαλιστική, αντικειμενική θεώρηση του κόσμου μπορούν να λειτουργήσουν ως αντίδοτα του υποκειμενισμού.

Οξυθυμία - ορμητικότητα

Εύκολα θυμώνουν και ταράζονται. Προσβάλλονται με το παραμικρό και έχουν μόνιμα την αίσθηση ότι αδικούνται. Δεν γνωρίζουν την αυτοσυγκράτηση και την αυτοπειθαρχία. Παρασύρονται από τις ορμές, τις επιθυμίες και τα συναισθήματά τους χωρίς καμία αίσθηση του μέτρου. Είναι λοιπόν ευέξαπτοι και συχνά φαίνονται παράλογοι. Ο θυμός τους όμως καταλαγιάζει γρήγορα.

Απόλυτη - μονομερής σκέψη

Οι νέοι πιστεύουν πως έχουν δίκιο σε ό,τι λένε ή πράττουν, γιατί δεν έχουν άλλο κίνητρο παρά την αλήθεια, ενώ οι πρεσβύτεροι το προσωπικό όφελος. Τα θέλουν όλα, και μάλιστα τέλεια ιδανικά. Γίνονται σκληροί, γιατί δεν ανέχονται καμιά υποχώρηση ή ένδειξη ανικανότητας - αδυναμίας. Αξιολογούν τα πάντα σύμφωνα με το σχήμα άσπρο - μαύρο, καλό - κακό· δεν γνωρίζουν τις αποχρώσεις. Είναι απόλυτοι, ιδιαίτερα όταν κρίνουν τους άλλους.

Έλλειψη αυτοπεποίθησης

Επειδή ακριβώς δεν γνωρίζουν τον εαυτό τους και επειδή για πρώτη φορά οι άλλοι απαιτούν υπεύθυνη συμπεριφορά απ' αυτούς, χάνουν εύκολα την εμπιστοσύνη στις δυνάμεις τους. Τώρα πια δεν κρίνουν μόνο, αλλά και κρίνονται. Αναζητούν λοιπόν την επιβράβευση και την εμπιστοσύνη από ομάδες συνομηλίκων τους, και εντάσσονται σ' αυτές ανεξάρτητα από το περιεχόμενο ή την ποιότητά τους. Η κριτική μέσα στην ομάδα ελαχιστοποιείται και η υποστήριξη παρέχεται δίχως αυστηρά κριτήρια. Επομένως, η αποδοχή τους από την ομάδα τους γεννά ένα αίσθημα ασφάλειας.

Επιθυμία πρόκλησης ενδιαφέροντος

Πολλές προκλητικές ενέργειες, όπως και η "παράλογη" συμπεριφορά τους ερμηνεύονται απ' αυτήν ακριβώς την επιθυμία. Κάθε νέα γενιά δημιουργεί έναν "παραπολιτισμό" στη μόδα, στα ήθη και στη γλώσσα (νεανική "αργκό"), ο οποίος, πέρα από την ικανοποίηση που προσφέρει στους νέους, αποτελεί και έκφραση της διάθεσης να προκαλέσουν, να συγκεντρώσουν το ενδιαφέρον των άλλων, να κάνουν έντονη την παρουσία τους.

Μιμητισμός

Όλοι οι άνθρωποι, στην περίοδο της ωριμότητας, ακολουθούν ένα πρότυπο ζωής, αρνητικό ή θετικό, το οποίο αποδέχτηκαν ή δημιούργησαν στα πρώτα χρόνια της ενήλικης ζωής τους. Οι νέοι δεν έχουν ακόμα σχηματίσει ένα τέτοιο αμιγές πρότυπο, γιατί δεν έχουν ακόμα διαμορφωθεί ως χαρακτήρες και προσωπικότητες. Είναι φυσικό λοιπόν, στην πορεία αναζήτησης προτύπων, να μιμούνται "ιδέες", τρόπους ζωής, συμπεριφορές, δίχως κριτικής, λογική επεξεργασία. Ασυναίσθητα

επηρεάζονται περισσότερο από το εντυπωσιακό, το καινοφανές, το προκλητικό και αυτό μιμούνται. Αναγορεύουν σε είδωλα άτομα τα οποία τους εντυπωσιάζουν με την εκκεντρικότητά τους.

Επιπολαιότητα

Η απειρία και η άγνοια καθώς και η ελλιπής ανάπτυξης της κριτικής σκέψης οδηγούν σε επιφανειακή, πρόχειρη εξέταση των φαινομένων και σε βιαστικές, απερίσκεπτες ενέργειες. Η αμέλεια, η ανικανότητα οργάνωσης και προγραμματισμού συνοδεύουν πολλές φορές την επιπολαιότητα, που είναι δείγμα και του ορμητικού χαρακτήρα του νέου. Η ασυνέπεια και η ανευθυνότητα, που πολλές φορές αποδίδονται στους νέους, πηγάζουν απ' αυτήν ακριβώς την ιδιότητα.

Έλλειψη αυτογνωσίας

Ο νέος έχει περιορισμένη πείρα και στην πραγματικότητα δεν γνωρίζει τον εαυτό του. Η αποτίμηση των ικανοτήτων του στηρίζεται πολύ περισσότερο στο ιδεατό παρά το πραγματικό του "εγώ", το οποίο, άλλωστε, δεν έχει δοκιμαστεί και στην πράξη. Το ιδεατό "εγώ" είναι αποτέλεσμα της διαπαιδαγώγησής του, ενώ η εικόνα του πραγματικού "εγώ" είναι θολή. Από αυτήν την αντίφαση πηγάζει και η αστάθεια της νεανικής αυτοεκτίμησης. Γι' αυτόν το λόγο σε αυτή την ηλικία συχνά συνυπάρχουν η πλασματική αυτοπεποίθηση και η επιθετικότητα, με την ανασφάλεια και το αίσθημα της ατέλειας. Ο σκεπτικισμός, με την ευπιστία· ο επιδεικτικός κυνισμός με την εσωτερική καθαρότητα, αγνότητα.

Ρομαντισμός

Οι νέοι πολλές φορές σχηματίζουν μια ονειρική, ιδανική εικόνα της πραγματικότητας. Όταν δουν λοιπόν ότι η ζωή είναι πιο σύνθετη και ότι στην κοινωνία συνυπάρχουν το καλό και το κακό, απογοητεύονται, αισθάνονται εξαπατημένοι. Άλλοι τότε υιοθετούν ως τρόπο συμπεριφοράς τον κυνισμό και τον τυχοδιωκτισμό. Άλλοι, σαν παιδιά, απαρνιούνται τον κόσμο στο σύνολό του και κλείνονται στη μοναξιά του "εγώ" του. Το πρακτικό αποτέλεσμα και των δύο είναι το ίδιο: άρνηση της ζωής, συνθηκολόγηση. Τη ζωή όμως δεν μπορείς ούτε να την απορρίπτεις, ούτε να τη δέχεσαι ολοκληρωτικά. Γιατί αυτή είναι αντιφατική, ταυτίζεται με την πάλη ανάμεσα στο παλιό και στο καινούργιο και ο καθένας, θέλοντας και μη, συμμετέχει σε αυτό τον αγώνα. "Ό,τι υπάρχει αληθινό στα ιδανικά, διατηρείται στην πρακτική δράση· μόνο από καθετί το ψεύτικο, από τις κενές, αφηρημένες έννοιες πρέπει να απαλλαγεί ο άνθρωπος" (Hegel).

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Η κατάσταση που έχει διαμορφωθεί τον τελευταίο καιρό στη χώρα μας με τα έντονα οικονομικά προβλήματα, την όξυνση του φαινομένου της ανεργίας και τις ποικίλες εντάσεις σε διάφορες πτυχές της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας, δημιουργεί ένα ιδιαίτερα απογοητευτικό και αγχωτικό πλαίσιο για τους σύγχρονους εφήβους. Τη στιγμή που οι έφηβοι καλούνται να αντιμετωπίσουν τα ιδιαίτερα προβλήματα της κρίσιμης ηλικίας τους (διαμόρφωση αυτόνομης προσωπικότητας, υπέρβαση ανασφαλειών, επιλογή επαγγελματικής ταυτότητας), έρχονται αντιμέτωποι με την αίσθηση της εκ των προτέρων διάνευσης των προσδοκιών τους και ματαίωσης των ελπίδων τους για το πέρασμα σε μια δημιουργική και οικονομικά ασφαλή νεότητα.

- **Αυξημένες σχολικές και φροντιστηριακές απαιτήσεις:** Το πρόγραμμα των εφήβων είναι ιδιαίτερα πιεστικό, καθώς έχουν να διαχειριστούν τις απαιτήσεις του σχολείου, την εκμάθηση ξένων γλωσσών και πιθανώς τις επιπλέον ώρες φροντιστηριακής διδασκαλίας, προκειμένου να επιτύχουν μια ικανοποιητική προετοιμασία τόσο για τις πανελλήνιες εξετάσεις, που σηματοδοτούν το τέλος της σχολικής ζωής και διασφαλίζουν τη συνέχιση των σπουδών, όσο και γενικότερα για τη μελλοντική επαγγελματική τους αποκατάσταση. Αποτέλεσμα αυτού του εντατικού προγράμματος είναι η εκμηδένιση του τόσο αναγκαίου ελεύθερου χρόνου και η ενίσχυση των αισθημάτων άγχους, κόυρασης και απογοήτευσης.

- **Αγωνία για την ορθή επιλογή επαγγελματικού προσανατολισμού:** Καίριο αίτημα των εφήβων, και συνάμα πηγή σημαντικού προβληματισμού, είναι η ανάγκη πλήρους και έγκυρης ενημέρωσης για τις επιλογές που έχουν στη διάθεσή τους, ώστε να κατευθυνθούν προς μια αποδοτική επαγγελματική επιλογή. Οι έφηβοι διαμαρτύρονται -δικαίως- πως στο πλαίσιο του σχολείου δεν λαμβάνουν την αναγκαία ενημέρωση, με αποτέλεσμα να προχωρούν σε μια σημαντικότερη για τη ζωή τους επιλογή χωρίς να έχουν πλήρη εικόνα του εργασιακού χώρου.

- **Ανασφάλεια και φόβος για το μέλλον:** Το ασταθές οικονομικό κλίμα της χώρας και τα έντονα προβλήματα ανεργίας, δημιουργούν στους νέους μια επώδυνη αίσθηση ανασφάλειας, καθώς ανησυχούν πως η όλη προσπάθεια που καλούνται να καταβάλουν ενδέχεται να αποβεί μάταια, εφόσον η πολιτεία αδυνατεί να διασφαλίσει συνθήκες ομαλής επαγγελματικής αποκατάστασης.

- **Εσωτερικές ανασφάλειες και αναζήτηση προσωπικής ταυτότητας:** Ένα σημαντικό για τους νέους ζήτημα, το οποίο συχνά παραβλέπεται από τους ενήλικες, είναι πως παράλληλα με όλες τις υπόλοιπες υποχρεώσεις τους καλούνται να γνωρίσουν τον εαυτό τους, να διερευνήσουν τις δυνατότητες, τις κλίσεις αλλά και τις ελλείψεις τους, προκειμένου να διαμορφώσουν μιαν αυτόνομη προσωπικότητα. Οι έφηβοι αισθάνονται συχνά πως δεν τους παρέχεται ο αναγκαίος χρόνος και η αναγκαία ελευθερία, ώστε να προχωρήσουν με σιγουριά στη διερεύνηση της ταυτότητάς τους. Μια διερεύνηση, άλλωστε, που προσκρούει κάποτε στα πρότυπα που προβάλλει η κοινωνία, αλλά και στις απαιτήσεις των γονιών, οι οποίοι δεν είναι πάντοτε έτοιμοι να αποδεχτούν τις επιλογές του εφήβου.

- **Αίσθημα απογοήτευσης από την εικόνα της σύγχρονης κοινωνίας:** Οι έφηβοι αντιδρούν έντονα και απογοητεύονται, όταν έρχονται αντιμέτωποι με τις διακρίσεις, την αναξιοκρατία, τις οικονομικές ανισότητες και την ύπαρξη κοινωνικώς ευνοημένων πολιτών έναντι άλλων οικονομικά και κοινωνικά υποδεέστερων. Η αίσθηση πως η κοινωνία δεν επιβραβεύει τους ανθρώπους ανάλογα με την προσπάθειά τους, αλλά ανάλογα με τις γνωριμίες και τις διασυνδέσεις τους, συνιστά μια παθογένεια ιδιαίτερα ενοχλητική για τους εφήβους.

- **Αίσθημα πίεσης από τα κοινωνικά πρότυπα και τη δεσπόζουσα θέση της οικονομικής καταξίωσης:** Οι έφηβοι αισθάνονται πως υστερούν απέναντι στα πρότυπα ομορφιάς, οικονομικής δύναμης και ελευθερίας που προβάλλονται από τα μέσα ενημέρωσης και τη βιομηχανία του κινηματογράφου. Η επίπλαστη τηλεοπτική και κινηματογραφική εικόνα μιας ιδεατής εφηβείας που παρουσιάζεται ως γνώρισμα άλλων χωρών του δυτικού κόσμου, δημιουργεί εσφαλμένες εντυπώσεις στους σύγχρονους νέους της χώρας μας, οι οποίοι τείνουν να απογοητεύονται από τη δική τους πραγματικότητα την οποία θεωρούν ανεπαρκή.

Τα μη προσεγγίσιμα πρότυπα για τη σωματική διάπλαση και την νεανική ομορφιά που παρουσιάζουν τηλεοπτικά, έντυπα και διαδικτυακά μέσα, εντείνει τα αισθήματα ανασφάλειας των νέων που θεωρούν πως αδυνατούν να ανταποκριθούν σε τέτοιου είδους προσδοκίες. Ενώ, συνάμα, ωθούν τους νέους σε μια επιφανειακή θέαση της πραγματικότητας, όπου η εξωτερική εικόνα του ατόμου κρίνεται πολύ σημαντικότερη σε σχέση με την προσωπικότητα και την πνευματική του καλλιέργεια.

Παράλληλα, τα καταναλωτικά πρότυπα που παρουσιάζουν την κατοχή υλικών αγαθών -για τους εφήβους συνήθως σχετιζόμενα με την τεχνολογία και την ενδυμασία-, αλλά και τη γενικότερη οικονομική άνεση ως τα ιδανικά του σύγχρονου πολιτισμού, δημιουργούν έντονα αισθήματα μειονεξίας στους εφήβους μιας σκληρά δοκιμαζόμενης χώρας.

- Ρατσισμός και σχολικός εκφοβισμός: Οι έφηβοι είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι σε θέματα διακρίσεων, καθώς κάποιες φορές έρχονται αντιμέτωποι με αυστηρή κριτική ή και χλευασμό από συνομηλίκους τους για θέματα που σχετίζονται είτε με την εξωτερική τους εμφάνιση είτε τη χώρα καταγωγής τους είτε, ακόμη, και με την οικονομική κατάσταση της οικογένειάς τους. Τέτοιου είδους φαινόμενα, παρά το γεγονός ότι δεν χαρακτηρίζουν μεγάλο μέρος των εφήβων, μπορούν να επενεργήσουν με πολύ αρνητικό τρόπο στην ευάλωτη ψυχολογία των νέων.

Εξίσου αρνητικό αντίκτυπο έχουν τα ποικίλα φαινόμενα σχολικού εκφοβισμού (υποτιμητικά σχόλια και χαρακτηρισμοί, πράξεις βιαιότητας, κοινωνική απομόνωση και αποκλεισμός από τις παρέες, κλοπές, σωματική ή ψυχολογική κακοποίηση), τα οποία ακόμη κι αν θεωρηθεί ότι παρατηρούνται σε μικρή κλίμακα, αποτελούν πηγή σημαντικού άγχους και ψυχικής οδύνης για τους εφήβους που τα βιώνουν.

- Αναποτελεσματικές διεξόδους εκτόνωσης (αλκοόλ, ναρκωτικά, κάπνισμα): Οι νέοι υπό την πίεση του άγχους και των εσωτερικών τους προβληματισμών, καταφεύγουν συχνά -και χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους τις ζημιές που προκαλούν στην υγεία τους- σε ανθυγιεινές και πολλαπλά επιζήμιες διεξόδους εκτόνωσης, όπως είναι το κάπνισμα, το αλκοόλ, αλλά ακόμη και τα ναρκωτικά. Οι τελείως αναποτελεσματικές αυτές επιλογές έρχονται κάποτε και ως προσπάθειες διεκδίκησης της αποδοχής των συνομηλίκων τους, που έχουν ήδη καταφύγει σε ανάλογες διεξόδους.

- Χάσμα των γενεών: Οι έφηβοι αισθάνονται πως οι ενήλικες του περιβάλλοντός τους δεν κατανοούν πάντοτε τα προβλήματά τους, τα οποία τείνουν να τα υποτιμούν ή και να τα παραβλέπουν τελείως. Ενώ, συνάμα, θεωρούν πως η μεταξύ τους επικοινωνία είναι εν γένει δύσκολη εφόσον οι ενήλικες δεν είναι εξοικειωμένοι με τον τεχνολογικό κόσμο που αποτελεί σημαντικό μέρος της σύγχρονης ζωής, αλλά κι επειδή οι ενήλικες έχουν απορροφηθεί σε μεγάλο βαθμό από τα δικά τους προβλήματα και τις δικές τους ανησυχίες. Πρόκειται, βέβαια, για τη διαχρονική διαφοροποίηση ανάμεσα στους εφήβους και τους ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας, η οποία σε κάθε εποχή φέρνει στην επιφάνεια τις αλλαγές που έχουν προκύψει στον τρόπο αντιμετώπισης της πραγματικότητας, στις αξίες και τα ιδανικά κάθε γενιάς.

- Σχέση εξάρτησης με την τεχνολογία και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης: Οι έφηβοι της σύγχρονης εποχής καλούνται να διαχειριστούν και να θέσουν υπό έλεγχο την τάση τους να αποσύρονται στον ιδιαίτερα ελκυστικό γι' αυτούς κόσμο της τεχνολογίας. Έχει προκύψει, άλλωστε, μια πρωτόφαντη κατάσταση κατά την οποία οι νέοι, αδιαφορώντας για άλλες επωφελείς δραστηριότητες, όπως είναι το διάβασμα και ο αθλητισμός, αφιερώνουν μεγάλο μέρος του χρόνου τους σε διαδικτυακές δραστηριότητες (παιχνίδια, ταινίες, συνομιλίες μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης). Είναι, μάλιστα, τέτοια η επιρροή που έχουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στους νέους, ώστε να θεωρούνται αναπόσπαστο μέρος τόσο της καθημερινότητάς τους, όσο και του τρόπου που αντιλαμβάνονται την κοινωνική τους υπόσταση. Η μέριμνα για το εικονικό τους προφίλ μοιάζει κάποιες φορές να τους απασχολεί περισσότερο απ' ό,τι οι υποχρεώσεις και οι δραστηριότητες του πραγματικού κόσμου.

ΚΕΙΜΕΝΑ

Α. Εφηβεία

Η εφηβεία αποτελεί μία **μεταβατική περίοδο** στη ζωή του ανθρώπου, η οποία αρχίζει με το τέλος της παιδικής ηλικίας και οδηγεί στην ενηλικίωση. Κατά τη διάρκειά της, συντελούνται βιολογικές, σωματικές και ψυχολογικές μεταβολές, που επηρεάζουν και διαμορφώνουν τη στάση του εφήβου απέναντι στον εαυτό του και στους άλλους, ενηλίκους και συνομηλίκους, καθώς και τις απόψεις και τις ιδέες του απέναντι σε αρχές και αξίες που επικρατούν στην κοινωνία, όπου ζει. Επίσης, η εφηβεία είναι μία περίοδος αναζήτησης ταυτότητας, ατομικότητας, προσωπικών επιλογών και στάσης ζωής. Όμως, σήμερα οι αναζητήσεις αυτές γίνονται όλο και πιο δύσκολες λόγω των κοινωνικών συνθηκών, καθώς η ρευστότητα της σημερινής οικογενειακής δομής δημιουργεί αντιφάσεις¹ και ασυνέχειες στον τρόπο με τον οποίο οι γονείς και τα παιδιά βιώνουν τους ρόλους τους.

Ο έφηβος έχει ανάγκη να του αναγνωρίζουν **ελευθερία** και **αυτονομία**. Χρειάζεται το δικό του χώρο, ο οποίος συμβολίζει την ατομικότητα και τη διαφορετικότητά του. Οι προσωπικές επιλογές στο ντύσιμο, η διευθέτηση του προσωπικού χώρου και χρόνου, η επιλογή των φίλων, του τρόπου διασκέδασης, της ελευθερίας λόγου και πράξεων, η ανάληψη ορισμένων ευθυνών και η αναγνώριση από τους γονείς των ικανοτήτων του είναι τα στοιχεία που συντελούν στην απόκτηση ξεχωριστής αυτόνομης ταυτότητας και συνθέτουν την **αλλαγή της σχέσης** του παιδιού με τους γονείς του.

Ασφαλώς, όπως ο έφηβος βρίσκεται σε φάση αναζήτησης ταυτότητας, έτσι και ο γονιός βρίσκεται σε φάση αναζήτησης του γονεϊκού του ρόλου. Καθώς έρχεται αντιμέτωπος με πρωτόγνωρες συμπεριφορές και νέες ανάγκες, πολλές φορές δυσκολεύεται να βάλει όρια.

Η ταυτότητα του εφήβου δομείται γύρω από δύο βασικούς άξονες. Ο πρώτος αφορά την «ταυτότητα του φύλου», δηλαδή την αναγνώριση και την αποδοχή για τον εαυτό του των σωματικών, ψυχολογικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών που διακρίνουν το φύλο στο οποίο ανήκει βιολογικά. Ο δεύτερος άξονας αφορά την «κοινωνική ταυτότητα», δηλαδή τη διαμόρφωση της ιδεολογίας, των ηθικών αξιών, των κοινωνικών στάσεων και των επαγγελματικών επιλογών. Η κοινωνική ταυτότητα αναφέρεται στη θέση, στις ενέργειες και στη λειτουργία του ατόμου ως μέλους της κοινωνίας. Αν σκεφθούμε, λοιπόν, τη σημασία των παραπάνω «ταυτοτήτων», θα καταλάβουμε τους λόγους για τους οποίους η εφηβεία θεωρείται πολύ σημαντική περίοδος της ζωής του ανθρώπου.

Προς το τέλος της εφηβείας ο έφηβος, έχοντας πλέον επαναπροσδιορίσει τις σχέσεις του με τους γονείς και τ' αδέρφια του, έχοντας δοκιμαστεί στις σχέσεις του (σχέσεις βαθιάς φιλίας, αντιπαλότητας, εχθρότητας, αγάπης) με τους συνομηλίκους του, έχοντας υιοθετήσει ηθικές αξίες και ιδεολογικά πρότυπα, αισθάνεται ικανός να ενεργεί ως μέλος της κοινωνίας των ενηλίκων.

Θ. Γιοβαζολιάς κ.α. (2011). *Συνεργασία εκπαιδευτικών – οικογένειας*, 27-28. Αθήνα: ΥΠΔΒΜΘ, Γ. Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης. ΙΔΕΚΕ (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Ποιες αλλαγές, σύμφωνα με το κείμενο, συντελούνται στον έφηβο κατά τη διάρκεια της εφηβείας και ποιο είναι το αποτέλεσμα αυτών των αλλαγών; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Ποια είναι η συλλογιστική πορεία που ακολουθεί ο συγγραφέας στη δεύτερη παράγραφο (Ο έφηβος...γονείς του) του κειμένου (επαγωγική ή παραγωγική); Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να συντάξετε μία παράγραφο 40-50 λέξεων στην οποία να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις/φράσεις με **έντονη γραφή**, με βάση τη σημασία τους στο κείμενο: **εφηβεία, μεταβατική περίοδο, ελευθερία, αυτονομία, αλλαγή της σχέσης.** (μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. Να επισημάνετε τρία παραδείγματα μεταφορικής/συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στο κείμενο και να αιτιολογήσετε τη χρήση τους.
(μονάδες 15)

B.[Νεανική ηλικία]

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της **εφηβείας** είναι η **απομόνωση** των μεγαλύτερων παιδιών και η προετοιμασία τους για τον ρόλο του ενήλικου έξω από την **οικογένεια**. Επειδή είναι απαραίτητο να συνεχιστεί η **κοινωνικοποίηση**, πέρα από αυτήν που μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα στην οικογένεια, παρουσιάζεται μια όλο και πιο εμφανής κοινωνική **μεταβατική περίοδος**, στη διάρκεια της οποίας εκδηλώνεται μια τάση συνεχούς διαφοροποίησης και αυτονόμησης. Αυτή η μεταβατική περίοδος αποτελεί μια περίοδο της ζωής που δεν μπορεί να συμπεριληφθεί στην παιδική ηλικία. Ωστόσο, δεν παρουσιάζει και τα χαρακτηριστικά του ενήλικου. Η περίοδος της νεότητας διαρκεί περισσότερο στη σύγχρονη εποχή, επειδή επιταχύνονται οι κοινωνικές αλλαγές και επεκτείνεται η διαδικασία της κοινωνικοποίησης. Η κοινωνία ενδιαφέρεται να υπάρχει συνέχεια στην εξέλιξή της, γιατί αυτή αποτελεί προϋπόθεση για την επιβίωσή της. Αυτό σημαίνει ότι ενδιαφέρεται για την κοινωνικοποίηση των νέων και ότι πρέπει να φροντίσει να την οργανώσει με τον καλύτερο τρόπο. Έτσι, η νεανική ηλικία αποτελεί, κατά κάποιον τρόπο, μια αποστολή για την κοινωνία. Δημιουργούνται ομάδες συνομηλίκων, όπως συμβαίνει για παράδειγμα στις τάξεις του σχολείου, ή ενθαρρύνεται με άλλους τρόπους η δημιουργία ομάδων, διαμέσου, λόγου χάριν, των ομίλων νέων. Παρόλο το ενδιαφέρον της κοινωνίας για την κοινωνικοποίηση των εφήβων, η εναρμόνιση των νέων με τους ενήλικους γίνεται δύσκολη. Αυτό συμβαίνει, κυρίως επειδή οι αξίες και οι απόψεις των τελευταίων συμβαδίζουν λιγότερο με τη σημερινή εποχή και περισσότερο με την εποχή κατά την οποία εκείνοι ανατράφηκαν και στην οποία διαμορφώθηκε ο χαρακτήρας τους. Σε αντίθεση με τους περισσότερους ενήλικες, οι νέοι προσανατολίζονται στη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα και αναπτύσσουν μια ομοιογενή για την ηλικιακή τους ομάδα συνείδηση. Σε πολλές περιπτώσεις, οι απόψεις των νέων παίρνουν τη μορφή της διαμαρτυρίας προς τον κόσμο των ενηλίκων και τα διάφορα κινήματα των νέων αποτελούν εκφράσεις αυτής της διαμαρτυρίας. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, προκειμένου να διατυπωθούν επιστημονικές και χρήσιμες απόψεις σχετικά με τους νέους, είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη κοινωνικοί, πολιτιστικοί, οικονομικοί και πολιτικοί παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξή τους.

A. Degenhardt - H. Muller. (1993). Νεανική ηλικία. Στο: *Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια Λεξικό*, τ. 6ος, 3259-3261. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Για ποιους λόγους, σύμφωνα με το κείμενο, η εφηβική ηλικία θεωρείται μεταβατική περίοδος; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της δεύτερης παραγράφου (Η περίοδος ... όμιλοι νέων) του κειμένου;

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. Να συντάξετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων, στην οποία να χρησιμοποιήσετε λέξεις/φράσεις του κειμένου με **έντονη γραφή**, με βάση τη σημασία τους στο κείμενο: **εφηβείας, απομόνωση, οικογένεια, κοινωνικοποίηση, μεταβατική περίοδος.**

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2.α. Ο τίτλος του κειμένου είναι κυριολεκτικός/δηλωτικός ή μεταφορικός/συνυποδηλωτικός;

(μονάδες 5)

B2.β. Να δώσετε έναν δικό σας σύντομο κυριολεκτικό/δηλωτικό τίτλο στο κείμενο.

(μονάδες 5)

B2.γ. Να δώσετε έναν δικό σας σύντομο μεταφορικό/συνυποδηλωτικό τίτλο στο κείμενο.

(μονάδες 5)

Παραγωγή λόγου

[α] Η νέα γενιά ζει σήμερα σε ένα κλίμα ασφάλειας και ανέσεων, πρωτόγνωρο για νέους προηγούμενων εποχών. Παρ' όλα αυτά, αναφύονται νέα προβλήματα που την απασχολούν και δυσχεραίνουν την ένταξη των νέων στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Ποια είναι τα προβλήματα αυτά και πώς θα μπορούσε η κοινωνία, αλλά και οι ίδιοι οι νέοι να συμβάλουν στην επίλυσή τους; Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά θα περιληφθούν σε ανοιχτή επιστολή (περίπου 450 λέξεις) που απευθύνετε στον πολιτικό κόσμο της χώρας.

[β] Διαπιστώνοντας το έλλειμμα επικοινωνίας που υπάρχει ανάμεσα στη γενιά σας και τους μεγαλύτερους, δημοσιεύετε μία ανοιχτή επιστολή (περίπου 450 λέξεις) στην εφημερίδα του σχολείου σας που απευθύνεται σε γονείς και εκπαιδευτικούς και στην οποία παρουσιάζετε τα χαρακτηριστικά της νεότητας που πρέπει να γνωρίζουν, ώστε να αντιμετωπίζουν τους νέους με τρόπο που να μην οξύνει το χάσμα των γενεών.